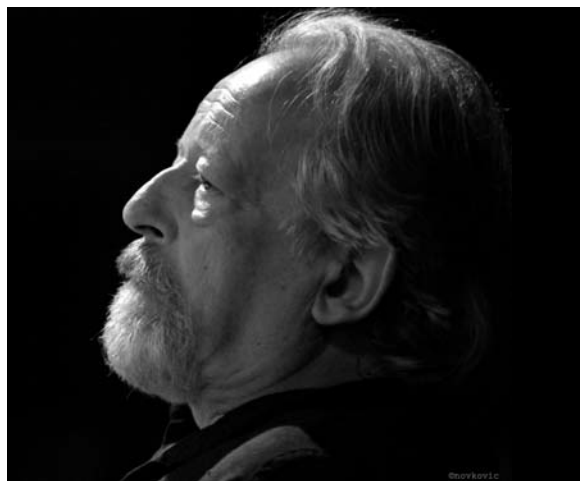

Mario Kovač

Ljubav se ne trži niti ne kupuje

Petar Veček (1942. – 2010.)

Čitave generacije zagrebačkih amatera-kazalištaraca svoje prve festivalske kazališne korake radili su, nakon uobičajenog "šegrtovanja" u PIK-u, tj. kasnijem Učilištu ZKM-a, na Susretima kazališnih amatera Zagreba, SKAZ-u. Tako je i moja prva "ozbiljna" samostalna družina Schmrz Teatar redovno nastupala u sklopu tih susreta svakog travnja na daskama Kulturnog centra Peščenica (danas preimenovanog u KNAP). Nastupala, kažem, jer ti susreti su ujedno bili i natjecateljskog karaktera, neka vrsta kvalifikacija za državnu smotru amatera SKAH. Naša divlja, nesputana i dramaturški nekonzistentna družina redovno se pojavljivala na SKAZ-u, ali nismo uspijevali proći rešeto komisija i žirija koje su uglavnom činili "is-

taknuti kulturni djelatnici" koji su nas mahom proglašavali pozerima, divljacima, nekulturnim agresivcima, a mi smo, iskreno, uživali u takvoj reputaciji jer su nam kazališni i svjetonazorski uzori bili Alfred Jarry, Tristan Tzara i dadaisti, Living Theatre i čitav niz umjetničkih autsajdera i buntovnika. Logično je stoga da smo tu "ozloglašenost" kod raznih komisija i priželjkivali.

No, 25. travnja 1997. kada smo u sklopu SKAZ-a izvodili još jedan od naših kabaretskih "skandala", izbornik festivala i predsjednik ocjenjivačkog suda bio je Petar Veček i za nas se puno toga izokrenulo naglavačke. Nakon izvedbe uobičajeno je uslijedio okrugli stol, a mi schmrzovci smo već bili nabrušeni za svađu i raspravu sa članovima žirija te obranu svoje kazališne estetike i etike. Na sveopće iznenađenje, Petar Veček nas je pošteno nahvalio i postao prvi kazališni profesionalac koji je prepoznao našu

energiju, naša stremjenja, naš svjetonazor. Citiram njegov riječi iz Zbornika kazališnih amatera za 1997.: "Predstava se oslanja na iskustvo hepeninga iz 60-ih godina te konceptualna događanja u likovnim umjetnostima 80-ih, ali isto tako i na pop-artističke slike i scene kazališta 70-ih. Ironija, pa i sarkazam te apriorno odbijanje bilo kakvog čvrstog teoretskog uporišta te podsmehivanje i ironiziranje i vlastitog udjela u predstavi čini ove mlade autore vrlo zanimljivom pojavom ovogodišnjeg SKAZ-a". Ostali smo zabezeknuti činjenicom da se našao profesionalac dovoljno istančanog senzibiliteta koji je preko sve naše buke, galame i šmrcanja uspio iščitati ono što smo htjeli te tako precizno prepoznati naše izvorište. Nakon okruglog stola zadržali smo se u srdačnom i dugačkom razgovoru te po prvi put osjetili da smo našli srodnu dušu starije generacije i dobili osjećaj da smo zapravo sljednici jedne duge tradicije kazališnih eksperimentatora koji se nikada nisu zadovoljavali onim konvencionalnim, uobičajenim, dosadnim kazalištem kakvo i danas dominira domaćim daskama. Još samo jedan jedini put sam doživio tako nešto, tu vrstu vangeneracijske solidarnosti i svjetonazorskog prepoznavanja i to prilikom upoznavanja i druženja s Radovanom Ivšićem par godina kasnije.

O radu Petra Večeka sam većim dijelom saznavao iz knjiga i teatroloških udžbenika, o njegovim nagradama, ravnateljskim uspjesima, o pokretanju jednog od prvih vaninstitucionalnih teataru u ovim krajevima (legendarni Rinoceros), o nepresušnoj energiji pomoću koje je debelo zakoračio u troznamenasti broj režiranih predstava. Osim čitanja knjiga, gledao sam njegove predstave u kazalištima i festivalima i ne mogu se ne sjetiti trenutka kada sam prvi put u profesionalnom kazalištu doživio trenutak da predstava pređe "rampu" i postane život sam. Prepuna dvorana kazališta Kerempuh ustala je tijekom izvedbe Radakovičevog teksta u Večekovoj režiji *Dobrodošli u plavi pakao* i otrgnuvši se okova lažne kazališne uljudbe, zapjevala nogometnu himnu zajedno s glumačkim ansamblom. Sinergija istinskog života i kazališne kreacije te su večeri doveli do stvarne, istinske katarze kakvoj iskreni, istraživački teatar teži od svojih antičkih početaka naovamo.

Početkom prošle sezone dobio sam ponudu istog tog

KNAP-a gdje sam upoznao Petra Večeka, da mu budem dramaturg u radu na najnovijem tekstu Bore Radakoviča *Amateri*, oporj, crnoj komediji o osobama s dna društva. Već na prvim čitačim probama bilo nam je svima jasno da Večekovo tijelo više nije ono što je bilo: teško se kretao, uz stepenice se uopće nije uspinjao te je izrazio rjetko ustajao sa stolice. Ali um? Um mu je i dalje bio živ, mlad i nabrijan sto na sat! Nije štedio glumce, vikao je, upirao prstom, izbacivao kompletne dijelove teksta govoreći Bori na probama: "Ti to možeš bolje!". Usprkos bolovima, nije pristajao na smanjenje tempa, radio je na predstavi svom snagom tražeći od svakog pojedinog člana ansambla i autorskog tima upravo ono što je i on sam nama pružao cijelo vrijeme: svoj maksimum! Gledao sam iz prve ruke kako ne radi kompromise, kako uporno inzistira na vlastitim autorskim rješenjima i upijao njegove savjete koje mi je dobacivao tijekom rada. Čak i u završnoj fazi rada na predstavi, kada nas je par tjedana prije premijere morao zbog zdravstvenih razloga napustiti da bez njega dovršimo predstavu, svakodnevno smo se čuli telefonom i ispitivao me gomilu detalja o glumcima, davao zadnje scenografske upute pa čak imao snage dignuti glas na mene ako bih mu dao prijedlog koji mu se nije sviđao u vezi s režijom ili odabirom glazbe. Birajući završni song za predstavu donosio sam mu razne šlagere o ljubavi i sve je odbijao vičući preko telefona na mene: "Neću estradu! Neću tu kuruzu! Donesi mi nešto vrijedno!" No, kad sam mu, par dana pred premijeru kad nam je voda već bila do grla jer nismo imali kraj predstave, pustio obradu tradicionalne medimurske pjesme *Ljubav se ne trži*, zakratko je zanijemio. Nakon poduže tišine samo je istisnuo: "To je to! Imamo kraj."

Na sam dan svoje posljednje režijske premijere, srce velikog Petra Večeka prestalo je kucati. Usporedbe s Moliérovom smrću nisu se mogle izbjeći, kazalište i život očito se pretapaju jedno u drugo kad su velikani u pitanju. Kao što roditelji uče svoju djecu hodati, razmišljati, odlučivati i kako biti ljudi, Veček je našu predstavu, naše *Amatere* podigao na noge te nas ostavio kada smo postali samostalni. Moj i Večekov krug prijateljstva tako je počeo i završio amaterima i *Amaterima*. A lingvistika nas podsjeća da je korijen riječi amater zapravo latinska riječ "amor" – ljubav. I to ne bilo kakva ljubav nego ona prava, Večekova – ljubav koja se ne trži niti ne kupuje!